

Technical University of Denmark

Kørsel med spiritus og stoffer

Bernhoft, Inger Marie; Hels, Tove; Janstrup, Kira Hyldekær; Lyckegaard, Allan

Published in:
Trafik og Veje

Publication date:
2012

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link back to DTU Orbit](#)

Citation (APA):
Bernhoft, I. M., Hels, T., Janstrup, K., & Lyckegaard, A. (2012). Kørsel med spiritus og stoffer. Trafik og Veje, (12.maj), 18-19.

DTU Library

Technical Information Center of Denmark

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Kørsel med spiritus og stoffer

Alkohol er væsentlig hyppigere til stede hos alvorligt tilskadekomne bilister end misbrugs- og lægemiddelstoffer, hvorimod forekomsten hos bilister i trafikken er ligeligt delt mellem alkohol og andre stoffer. Højeste risiko for alvorlige personskadeuheld findes hos bilister, der kører med ulovlige alkoholpromiller.

Af Inger Marie Bernhoft, DTU Transport
imb@transport.dtu.dk

Tove Hels, DTU Transport
ths@transport.dtu.dk

Kira Janstrup, DTU Transport
kj@transport.dtu.dk

Allan Lyckegaard, DTU Transport
ally@transport.dtu.dk

Et af de helt store risikoområder, når det handler om trafikuheld, er bilkørsel under påvirkning af alkohol, medicin eller narkotika. Det store europæiske projekt DRUID (Driving under the Influence of Drugs, Alcohol and Medicines) har blandt andet bibragt ny viden om forekomsten af alkohol og misbrugs- og lægemiddelstoffer hos bilister i trafikken og i færdselsuheld samt risikoen ved at køre efter at have indtaget alkohol og andre stoffer. En bilist er i undersøgelsen defineret som en fører af en person- eller varebil på 18 år og derover.

Institut for Transport på Danmarks Tekniske Universitet og Retskemisk afdeling, Retsmedicinsk Institut på Københavns Universitet var de danske partnere i projektet, hvor der i alt deltog partnere fra 37 europæiske forskningsinstitutter fordelt på 20 lande.

Stoffer hos tilskadekomne bilister

Forekomsten af alkohol, misbrugsstoffer og lægemidler hos alvorligt tilskadekomne bilister blev undersøgt i Belgien, Danmark, Finland, Holland, Italien og Litauen. De danske resultater er baseret på 840 anonyme blodprøver fra bilister, der blev indbragt efter færdselsuheld til hospitalerne i Odense, Kolding, Vejle, Viborg og Aalborg i perioden oktober 2007 – marts 2010. I princippet blev alle bilisterne, der blev indbragt som traumepatienter fra færdselsuheld, medtaget i undersøgelsen, men travlhed, hensyn til hurtig behandling af patienterne og lignende kan dog have medvirket til et

frafald. Blodprøverne blev taget som led i de blodprøver, der rutinemæssigt tages i forbindelse med behandlingen, og de blev analyseret for alkohol og 21 misbrugs- og lægemiddelstoffer samt enkelte omdannelsesprodukter (metabolitter). Stofferne dannede basis for følgende inddeling:

- Alkohol
- Misbrugsstoffer: Amfetaminer, kokain, hash, heroin
- Lægemiddelstoffer: Nerve- og sovemedicin (benzodiazepiner), anden sovemedicin (Z-stoffer), smertestillende stoffer (medicinske opioider)
- Kombinationer: Alkohol og andre stoffer, to eller flere misbrugs- og/eller lægemiddelstoffer.

Prøverne blev analyseret på Københavns Universitet. Prøverne blev regnet for positive for et stof, hvis koncentrationen oversteg en i projektet fastsat grænseværdi. For alkohol var grænseværdien 0,1‰.

Stoffer hos kørende bilister i trafikken

Forekomsten af alkohol, misbrugsstoffer og lægemidler hos bilister i trafikken blev undersøgt i Belgien, Danmark, Finland, Holland, Italien, Litauen, Norge, Polen, Portugal, Spanien, Sverige, Tjekkiet og Ungarn. De danske resultater er baseret på 3002 anonyme spytp prøver fra stikprøvekontroller af bilister på danske veje. Undersøgelsen blev gennemført i perioden marts 2009 – maj 2010 i samarbejde med Nordjyllands Politi, Sydøstjyllands Politi og Midt- og Vestsjællands Politi, der standsede bilisterne og målte deres alkoholpromille ved hjælp af et alkometer. Inden for otte fastlagte perioder i ugen blev et antal bilister stoppet tilfældigt. Yderligere blev der vekslet mellem mange forskellige kontrolsteder. Disse forhold medvirkede til at give undersøgelsen stor repræsentativitet. Efter at politiet havde målt alkoholpromillen, blev bilisterne spurgt om de ville deltage i forskningsprojektet med en anonym spytp prøve. Personale fra DTU indsamlede derefter spytp prøven og diverse oplysninger, såsom bilistens alder og køn. Spytp prøverne blev analyseret på Køben-

havns Universitet for de samme stoffer, som det var tilfældet med blodprøverne fra hospitalerne, og blev regnet for positive, hvis de oversteg de i projektet fastlagte grænseværdier for stoffer i spyt, der svarede til grænseværdierne for stoffer i blod.

Forekomsten af alkohol og andre stoffer i Danmark

Alkohol alene eller alkohol sammen med én eller flere stofgrupper var til stede hos knap 20% af de alvorligt tilskadekomne bilister og for størstedelens vedkommende over den lovlige promillegrænse på 0,5‰. I alt var 30,5% af bilisterne på hospitalerne positive for én eller flere stofgrupper. Blandt medicin alene var forekomsten højest for medicinske opioider (2,5%) efterfulgt af benzodiazepiner (1,6%). For misbrugsstoffer alene var forekomsten højest for amfetaminer (1,1%), efterfulgt af hash (0,6%) og kokain (0,1%).

Alkohol forekom i alt hos 2,5% af de tilfældigt udvalgte bilister i trafikken, og ca. 0,5% af bilisterne kørte med alkohol over den tilladte grænse i Danmark. Misbrugsstoffer i form af hash forekom hos 0,2% af bilisterne og amfetaminer hos 0,02%. Kørsel med medicin var hyppigere med 1,5% positive bilister, heraf halvdelen med smertestillende medicin. Kombinationer af alkohol og stoffer forekom yderst sjældent.

Som det ses af figur 1, havde næsten 14% af de alvorligt tilskadekomne i den danske undersøgelse en alkoholpromille på 0,5 og derover, hvorimod forekomsten i trafikken var ca. 0,5%. Disse andele illustrerer den store forskel i forekomst mellem tilskadekomne bilister og ikke tilskadekomne bilister i trafikken og er et udtryk for risikoen ved at køre med disse promiller. Også for alkohol kombineret med misbrugsstoffer og/eller lægemiddelstoffer var forekomsten langt højere for de tilskadekomne bilister end for bilisterne generelt i trafikken.

Sammenligning af forekomsten i de deltagende lande

Både hos de alvorligt skadede bilister og hos bilisterne i trafikken var forekomsten af al-

kohol hyppigere i Syd- og Vesteuropa end i de øvrige dele af Europa. Misbrugsstoffer var hyppigst forekommende i Sydeuropa mens lægemiddelstoffer var hyppigst forekommende i Nordeuropa. Generelt forekom misbrugsstoffer oftest kombineret med alkohol hos de tilskadekomne bilister, hvorimod dette ikke var tilfældet hos bilisterne i trafikken.

Hos de tilskadekomne bilister i de deltagende lande forekom alkohol oftest hos de unge bilister og i høje koncentrationer, mens alkohol hos bilisterne i trafikken oftest forekom hos førere i alderen 35 og derover og oftest i lave koncentrationer. Hos de tilskadekomne bilister i Danmark var forekomsten af alkohol dog højest i aldersgruppen 25 - 49 år, men hos bilister i trafikken i Danmark blev der kun i gruppen af 18 - 24 år førere fundet meget høje promiller på 1,2 og derover.

Misbrugsstoffer alene forekom hyppigst hos de unge mænd (18-24 år) på alle tidspunkter af døgnet, men især i weekenden. Kombinationen af alkohol og andre stoffer forekom hyppigst om natten hos mandlige bilister i alderen op til 34 år.

Blandt lægemiddelstofferne var nerve- og sovemedicin (benzodiazepiner) den hyppigst forekommende type medicin i de fleste lande. I Danmark forekom smertestillende stoffer dog hyppigere end nerve- og sovemedicin. Lægemiddelstoffer forekom generelt i alle lande oftest hos kvinder i alderen 35 og derover, men også her afveg resultaterne fra Danmark, idet forekomsten var lige høj hos de 50 årige mandlige og kvindelige bilister i trafikken.

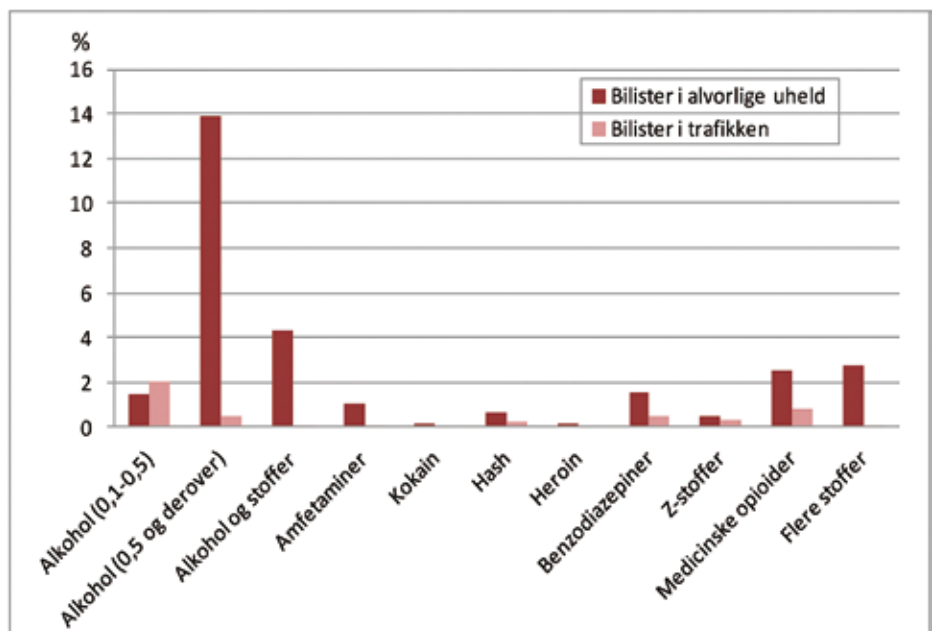
Risiko ved at køre med alkohol og andre stoffer

Vi opstillede en generel risikovurdering ved at køre positiv for alkohol og forskellige andre stoffer på baggrund af data fra alle lande. Denne vurdering er gengivet i figur 2, og det fremgår, at risikoen er højest ved alkohol-koncentrationer fra og med 0,8‰, kombinationerne af alkohol og/eller andre stoffer samt amfetaminer. Vurderingen er nogenlunde overensstemmende med de danske resultater, men den er mere sikker, fordi den er opstillet på baggrund af samtlige landes data og ikke kun Danmarks.

Det fremgår også af resultaterne, at risikoen for at komme alvorligt til skade, når man kører, mens man er positiv for et hvilket som helst af de undersøgte stoffer, er signifikant højest for førere i alderen 18-24 år og lavest for de ældste førere.

Konklusion

Selv om forekomsten af alkohol hos bilister i trafikken i Danmark er halveret siden den

Figur 1. Forekomst af alkohol og misbrugs- og lægemiddelstoffer hos bilister i alvorlige færdselsuheld og bilister i trafikken.

Niveau af risiko	Risiko	Stof
Let forhøjet risiko	1-3	0.1 ‰ ≤ alkohol < 0.5 ‰ Hash
Noget forhøjet risiko	2-10	0.5 ‰ ≤ alkohol < 0.8 ‰ Benzoyllecgonin Kokain Ulovlige opiat (morfin og kodein) Sovemedicin Smertestillende medicin
Stærkt forhøjet risiko	5-30	0.8 ‰ ≤ alkohol < 1.2 ‰ Amfetaminer, herunder ecstasy Flere stoffer på én gang
Meget stærkt forhøjet risiko	20-200	Alkohol ≥ 1.2 ‰ Alkohol i kombination med andre stoffer

Figur 2. Risiko for at komme alvorligt til skade ved at køre positiv for forskellige stoffer. Vurderinger på baggrund af internationale data.

store danske undersøgelse i 80'erne, må vi stadig fastholde, at alkohol i trafikken stadig er et stort problem, da vores resultater viser, at ikke bare er risikoen for som bilist at komme i et færdselsuheld og blive alvorligt skadet væsentligt forhøjet, hvis alkoholpromillen er over lovens grænse eller alkoholen er blandet med andre stoffer, men alkohol er også stadig hyppigt forekommende i trafikken.

Note

Rapporterne, der danner baggrund for denne artikel, er udarbejdet i regi af projektet DRUID (Driving under the Influence of Drugs, Alcohol and Medicines) under EU's 6. rammeprogram for forskning og afspejler kun forfatterens synspunkter. Europakommissionen er ikke ansvarlig for anvendelse af informationer fra rapporter. Europa-

kommissionen finansierede 50% af DTU Transports del af den danske undersøgelse. Desuden bidrog Foreningen Østifterne til at dække blandt andet udgifter til udstyr til indsamling af prøver, hospitalernes deltagelse samt udgifter til transport i forbindelse med indsamling og forsendelse af prøverne. ■

